

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.09.1989, sp. zn. 1 Cz 41/89, ECLI:CZ:NS:1989:1.CZ.41.1989.1

Číslo: 41/1990

Právní věta: Předpokladem pro přiznání nároku pojišťovny podle ustanovení § 12 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 123/1974 Sb. /1/ je skutečnost, že v těle pojištěného došlo vlivem požití alkoholického nápoje (popřípadě omamného prostředku) ke změnám, které jsou (bez ohledu na to, zda je pojištěný subjektivně pociťuje nebo nepociťuje) způsobilé přivodit v době, kdy došlo ke způsobení škody, zhoršení (snížení) schopnosti pojištěného řídit motorové vozidlo.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 29.09.1989

Spisová značka: 1 Cz 41/89

Číslo rozhodnutí: 41

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Pojištění

Předpisy: 123/1974 Sb. § 12 124/1974 Sb. § 12

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 41

Předpokladem pro přiznání nároku pojišťovny podle ustanovení § 12 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 123/1974 Sb. /1/ je skutečnost, že v těle pojištěného došlo vlivem požití alkoholického nápoje (popřípadě omamného prostředku) ke změnám, které jsou (bez ohledu na to, zda je pojištěný subjektivně pociťuje nebo nepociťuje) způsobilé přivodit v době, kdy došlo ke způsobení škody, zhoršení (snížení) schopnosti pojištěného řídit motorové vozidlo.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 29. 9. 1989, [1 Cz 41/89](#))

Žalující státní pojišťovna uvedla, že žalovaný 22. 3. 1983 řídil motorové vozidlo po předchozím požití alkoholických nápojů, s vozidlem havaroval a způsobil zranění spolujezdkyň B. K. a J. K. Škodu vzniklou spolujezdkyním na zdraví uhradila Česká státní pojišťovna na základě zákonného pojištění odpovědnosti žalovaného za škody způsobené provozem motorového vozidla. Protože žalovaný způsobil tuto škodu ve stavu, kdy jeho schopnost řídit motorové vozidlo byla snížena po požití alkoholických nápojů, domáhala se žalující pojišťovna za použití ustanovení § 12 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 123/1974 Sb. náhrady vyplacené částky ve výši 20 000,- Kčs s 3 % úroky od podání

žaloby do zaplacení.

Obvodní soud pro Prahu 9 rozsudkem rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku 20 000,- Kčs s 3 % úroky z prodlení ode dne 6. 5. 1986 do zaplacení a nahradit náklady řízení ve výši 800,- Kčs, a to vše do 15 dnů od právní moci rozsudku. Současně bylo žalovanému uloženo, aby ve stejné lhůtě nahradil státu do pokladny obvodního soudu pro Prahu 9 náklady řízení ve výši 14,- Kčs. Své rozhodnutí soud prvního stupně odůvodnil za použití ustanovení § 368 o. z. tím, že žalovaný byl okresním soudem v Nymburce pod sp. zn. 2 T 376/83 odsouzen pro trestný čin ublížení na zdraví podle ustanovení § 224 odst. 1, 2 trestního zákona 2) , jehož se dopustil tím, že dne 22. 3. 1983 kolem 19.30 hod. jako řidič osobního automobilu na silnici 331 mezi městy P. a N. nezvládl v důsledku nepřiměřené rychlosti řízení, vjel do příkopu, narazil do cihlového můstku a způsobil tak dopravní nehodu, při které spolujezdkyně B. K. utrpěla těžkou újmu na zdraví a zbývající spolujezdkyně J. K. a M. N. lehkou újmu na zdraví. Z protokolu o lékařském vyšetření ke zkoušce na alkohol v krvi obžalovaného, obsaženého ve spise okresního soudu v Nymburce sp. zn. 2 T 376/83, soud zjistil, že při prvním odběru krve žalovaného 22. 3. 1983 ve 20.15 hod. bylo Widmarkovou zkouškou zjištěno 0,46 promile alkoholu v krvi žalovaného. Dále bylo zjištěno, že žalující pojišťovna vyplatila z pojištění odpovědnosti žalovaného za škody způsobené provozem motorového vozidla poškozené B. K. částku 51 210,- Kčs a poškozené J. K. částku 675,- Kčs. Námitku žalovaného, že požití jednoho dvanáctistupňového piva před jízdou nemělo vliv na způsob jeho jízdy a vznik dopravní nehody, nepovažoval soud za důvodnou, neboť k poškození spolujezdekyn došlo v důsledku trestné činnosti žalovaného, který v rozporu s ustanovením § 4 a § 12 vyhlášky č. 100/1975 Sb. nepřizpůsobil rychlost jízdy svým schopnostem a před jízdou požil alkoholické nápoje.

K odvolání žalovaného městský soud v Praze svým rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Dále bylo vysloveno, že žalovaný je povinen nahradit státu do pokladny městského soudu v Praze náklady řízení (znalečné), jak budou určeny zvláštním usnesením. Své rozhodnutí odvolací soud odůvodnil tím, že podle protokolu o lékařském vyšetření ke zkoušce na alkohol v krvi, provedeném žalovanému dne 22. 3. 1983, žalovaný údajně požil 2 piva, vyšetřující lékař hodnotil jeho stav jako lehký stupeň opilosti a Widmarkovou zkouškou na alkohol v krvi, provedenou po odběru krve ve 20.15 hod., bylo zjištěno 0,46 promile a po odběru krve ve 23.15 hod. 0,01 promile alkoholu v krvi. Při naprosté řidičské nezkušenosti a vzhledem k věku žalovaného, který je nutno podle znaleckého posudku z oboru zdravotnictví považovat z hlediska následků požití alkoholu za kritický, musela podle názoru odvolacího soudu i žalovaným tvrzená konzumace jednoho dvanáctistupňového piva snížit jeho schopnost řídit motorové vozidlo. Protože souhrn zjištěných okolností případu nasvědčuje snížení řidičských schopností žalovaného po požití alkoholu, byl nárok žalující pojišťovny vyplývající z ustanovení § 381 o. z. a § 12 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 123/1974 Sb. shledán důvodným. Na rozdíl od soudu prvního stupně nepovažoval odvolací soud za rozhodující pro posouzení žalobcova nároku otázku předchozího trestního odsouzení žalovaného souvisícího s předmětnou dopravní nehodou, ale ani žalovaným namítanou otázku výplaty nemocenských dávek, neboť v tomto řízení jde o samostatné posouzení důvodnosti specifického nároku pojišťovny ve smyslu ustanovení § 12 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 123/1974 Sb.

Nejvyšší soud České republiky rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČR, tak, že uvedenými rozsudky soudů obou stupňů byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 12 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 123/1974 Sb. má pojišťovna právo na náhradu částek, které vyplatila z důvodu škody způsobené provozem motorového vozidla, proti pojištěnému, jenž způsobil škodu úmyslně nebo ve stavu, kdy jeho schopnost řídit motorové vozidlo byla snížena po požití alkoholického nápoje nebo omamného prostředku. Právo pojišťovny na náhradu

vyplacených částek, upravené v citovaném zákonném ustanovení, je specifickým právem vyplývajícím z právního vztahu mezi pojišťovnou a pojištěným ze zákonného pojištění odpovědnosti za škody způsobené provozem motorových vozidel 3) a nikoli právem na náhradu škody.

Ze znění ustanovení § 12 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 123/1974 Sb. vyplývá, že pojišťovna nemá právo na náhradu vyplacených částek v každém případě, kdy pojištěný způsobí škodu při řízení motorového vozidla po požití alkoholického nápoje, nýbrž že musí jít o takové požití alkoholického nápoje (uvažováno z hlediska jeho množství, doby konzumace a dispozic pojištěného), které má za následek, že v době způsobení škody je schopnost pojištěného řídit motorové vozidlo snížena. Předpokladem pro přiznání nároku pojišťovny podle ustanovení § 12 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 123/1974 Sb. je tedy to, že v těle pojištěného došlo pod vlivem požití alkoholického nápoje (popřípadě omamného prostředku) ke změnám, které jsou (bez ohledu na to, zda je pojištěný subjektivně pociťuje či nikoli) způsobivé (ať už z hlediska pozornosti, zachování potřebné míry opatrnosti, odhadu vzdáleností, rychlosti reakce či jakýchkoli jiných hledisek významných při řízení motorového vozidla) přivodit v době, kdy došlo ke způsobení škody, zhoršení (snížení) schopnosti pojištěného řídit motorové vozidlo.

Pokud jde o prokázání tohoto snížení schopnosti pojištěného řídit motorové vozidlo, spočívá na žalující pojišťovně. To znamená, že kdyby se v průběhu řízení nepodařilo prokázat, že schopnost žalovaného řídit motorové vozidlo byla v době dopravní nehody po předchozím požití alkoholického nápoje snížena, musela by být žaloba zamítnuta.

Z toho vyplývá, že soud prvního stupně pochybil, když se blíže nezabýval otázkou, zda zjištěná konzumace alkoholu přivodila snížení schopnosti žalovaného řídit motorové vozidlo v rozhodné době.

4) K jednoznačným zjištěním v tomto směru však nedospěl ani odvolací soud.

V dalším řízení proto bude zapotřebí zaměřit se nejprve na prokázání skutečnosti, jaké množství alkoholu zkonsumoval žalovaný před jízdou. Za tím účelem bude nezbytné blíže objasnit údaj uvedený v protokolu o odběru krve žalovaného po dopravní nehodě, podle něhož měl žalovaný před jízdou požit dvě piva. V zájmu zjištění skutečného stavu věci ohledně množství zkonsumovaného alkoholu a doby jeho konzumace žalovaným bude nutno také znovu podrobněji vyslechnout žalovaného a svědkyni J. K. Pokud by v naznačeném směru setrvali na svých dosavadních výpovědích, bylo by zapotřebí oba konfrontovat s obsahem protokolu o odběru krve žalovaného po dopravní nehodě a s výsledky vyšetření provedeného znalcem. V uvedených souvislostech bude nezbytné vyslechnout i spolujezdkyni, která v tomto řízení nebyla dosud vyslechnuta.

Po provedení těchto důkazů bude na soudu, aby vyžádal doplnění znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, zaměřené jednak na otázku, jaké množství alkoholu měl žalovaný v krvi v rozhodné době (popřípadě alespoň jaké muselo být minimální množství tohoto alkoholu), jednak na otázku, zda a v jakých směrech bylo toto množství alkoholu v krvi způsobivé projevit se z hlediska snížení schopnosti žalovaného řídit motorové vozidlo. Přitom bude zapotřebí, aby znalec při zkoumání hladiny alkoholu v krvi žalovaného v době dopravní nehody i jeho vlivu na schopnost žalovaného řídit motorové vozidlo přihlížel k vývoji hladiny alkoholu odpovídajícímu hodnotám zjištěným při prvním a druhém odběru krve žalovaného uskutečněném 22. 3. 1983. Kromě vyžádání písemného doplnku znaleckého posudku bude nutno znalce také vyslechnout při jednání.

Protože soudy obou stupňů vycházely při rozhodování z nedostatečně zjištěného skutečného stavu věci, porušily svými rozsudky zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1 a § 153 odst. 1 o. s. ř. v souvislosti s ustanovením § 12 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 123/1974 Sb.

Poznámky pod čarou:

- 1) ve Slovenské republice vyhlášky č. 124/1974 Sb.
- 2) zákona č. 140/1961 Sb. (ve znění se změnami a doplňky vyhlášeném pod č. 113/1973 Sb. a ve znění zákonů č. 43/1980 Sb., a č. 159/1989 Sb., č. 178/1990 Sb. a č. 303/1990 Sb.)
- 3) Viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 4/1974 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.
- 4) Srov. i sborník IV. Nejvyššího soudu ČSFR „Nejvyšší soud ČSFR, Nejvyšší soud ČR a Nejvyšší soud SR o občanském soudním řízení a o řízení před státním notářstvím“, SEVT, Praha 1986, str. 1123.